

Seniorenstad Getto of paradijs?

Dorpen waar uitsluitend senioren wonen.

In Amerika bestaan ze.

Zou dat ook in

Nederland kunnen?

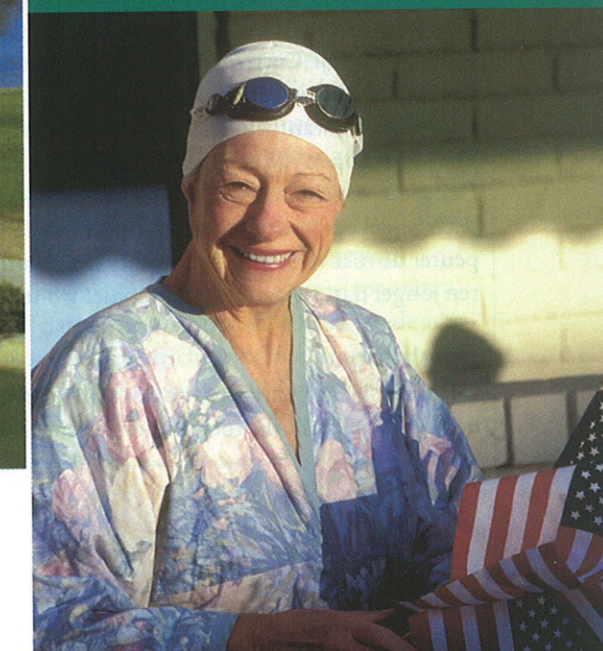
En willen we dat?

Andrea Steinmetz

bezoekt Sun City Vistoso

in de Amerikaanse staat

Arizona. ▶

In Sun City leven senioren tussen gelijkgestemden. Er zijn volop mogelijkheden om je te ontplooiën.

- **Nederlandse senioren** blijven tot op hoge leeftijd zelfstandig wonen.
- Van alle **65-plussers** woont **93 procent** in een gewoon huis of een ouderenvoning.
- Van de **85-plussers** woont nog altijd **70 procent** op zichzelf.
- Zo'n **400.000 ouderen** met lichamelijke gebreken hebben een **huis zonder aanpassingen**, maar driekwart van hen wil niet weg. De wens om in het eigen huis te blijven is zo groot dat zij het ongemak voor lief nemen.

Bronnen voor de informatie in dit kader en in de volgende kaderteksten: VROM: *Beter thuis in Wonen* (2002); VROM: *Met zorg gekozen?* (2004); SCP: *Zorg en wonen voor kwetsbare ouderen* (2004)

De lucht is felblauw. Ik rijd door de prachtige Sonora-woestijn, op weg naar Sun City Vistoso, zo'n 20 kilometer van Tucson, Arizona. In mijn bagage zit een flinke dosis scepsis: Sun City zal wel een ommuurd bejaardengetto zijn waar veiligheidsmensen patrouilleren. En waarschijnlijk worden bewoners de hele dag met lichte dwang 'gestimuleerd' om mee te doen aan activiteiten waarin ze geen zin hebben. Na een tijdlang gereden te hebben, vermoed ik dat ik verdwaald ben. Ik ben wel een bord met Sun City gepasseerd, maar heb geen muren en geen toegangspoort met bewaking gezien. Als ik een gebouw binnenloop en aan iemand de weg vraag, blijkt dat ik ongemerkt het dorp heb betreden. Daar gaat mijn eerste vooroordeel.

Sun City Vistoso heeft geen stoplichten. Aan brede, goed onderhouden asfaltstraten liggen middelgrote villa's in Spaans-Mexicaanse stijl. Geen mens te zien, het is er doodstil. Nu is het normaal dat in Amerikaanse buitenwijken weinig mensen op straat zijn, want winkels zijn buiten de wijken gevestigd. Voor de inkopen rijden Amerikanen er met de auto naartoe. Het grote verschil met andere dorpen en steden is dat hier geen gejoel op basketbalveldjes klinkt en geen gehuil van een peuter de rust verstoort. In Sun City heerst stilte, want kinderen jonger dan 19 jaar mogen hier niet wonen.

Jubelzangen

"Neeeeeel!" Het gezelschap op het terras van het Sun City Café barst in lachen uit. Ik vroeg of men het niet saai vindt zonder

kinderen en tieners in het dorp. "Als je onze leeftijd hebt bereikt, vind je het heerlijk dat je niet meer in alle vroegte wakker wordt gemaakt door spelende buurkinderen of langsscheurende brommers", zegt Donna Jepsen (72), afkomstig uit de noordelijke staat Minnesota. De 57-jarige Marilyn Reno knikt: "En dat je niet bang hoeft te zijn dat er een kind achter je auto staat als je je garage uitrijdt."

Maar de bewoners van Sun City Vistoso zijn toch niet helemaal verstoken van contact met jongeren. Donna: "De meeste mensen krijgen geregeld bezoek van kinderen, kleinkinderen en andere familieleden. En veel bewoners gaan naar een van de

V.l.n.r. Marilyn Reno (57), Donna (72) en Hank (75) Jepsen

Sun City Vistoso

Sun City Vistoso heeft 4500 inwoners en werd in 1986 gesticht. In 1995 werd het beheer overgedragen aan een bewonersvereniging. Een professionele staf zorgt voor het dagelijkse reilen en zeilen in de gemeenschappelijke gebouwen en openbare ruimtes. Het dorp bestaat uit ruim 2400 vrijstaande bungalows, die in prijs variëren van 140.000 tot 400.000 dollar. De jaarlijkse contributie voor het gebruik van de faciliteiten is ruim 900 dollar. De minimumleeftijd in Sun City Vistoso is enkele jaren geleden verlaagd tot 45 jaar.

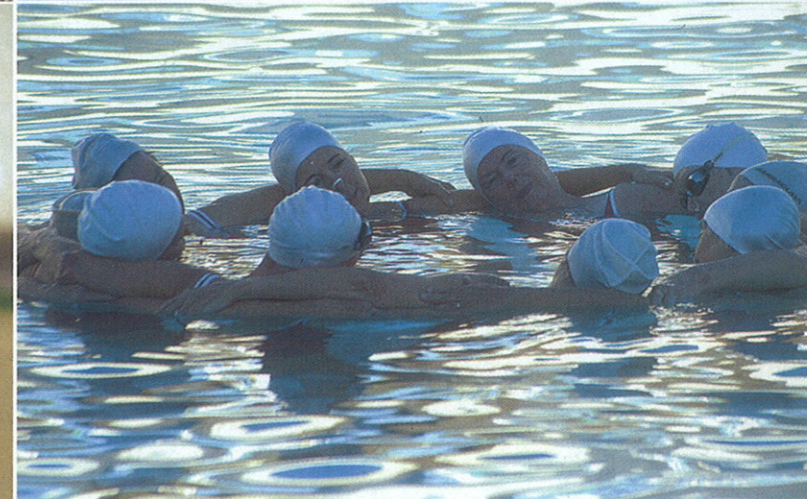

kerken in Tucson. Daar komen jong en oud samen."

De bewoners met wie ik praat zijn vrolijk, zien er gezond uit en lijken het erg naar hun zin te hebben. Ik heb al urenlang nog geen onvertogen woord gehoord over Sun City Vistoso. Zal mijn scepsis ten onder gaan in deze jubelzangen over het leven in een Amerikaans senioredorp?

Actievelingen

Sun City's zijn het geesteskind van de Amerikaanse vastgoedgigant Del Webb. Hij creëerde in de jaren zestig de eerste dorpen voor 'actieve ouderen', een concept dat sindsdien vaak is gekopieerd in de Verenigde Staten. De gemeenschappen zien eruit als gewone villawijken, maar hebben een aantal gebouwen waar

gezamenlijke activiteiten plaatsvinden en waar de bewoners elkaar kunnen ontmoeten. Daarnaast zijn er voorzieningen zoals golf- en tennisbanen en zwembaden. Dagelijks betreedt een leger van professionals het dorp, onder wie de manager, zijn staf, de schoonmakers en de sporttrainers. Zij worden ingehuurd door de bewoners zelf, door de Vereniging Van Eigenaren. Het zijn vooral de faciliteiten dicht bij huis én de sociale contacten waardoor ouderen voor dergelijke gemeenschappen kiezen. Opvallend is dat er behalve enkele defibrillatoren (apparaten waarmee een te snel hartritme gestopt kan worden) in de activiteitscentra, geen enkele medische voorziening is. Wie ziek wordt, moet dezelfde stappen nemen als ieder ander. Dat hoort bij de filosofie: Sun City's zijn uitdrukkelijk géén verzorgings-

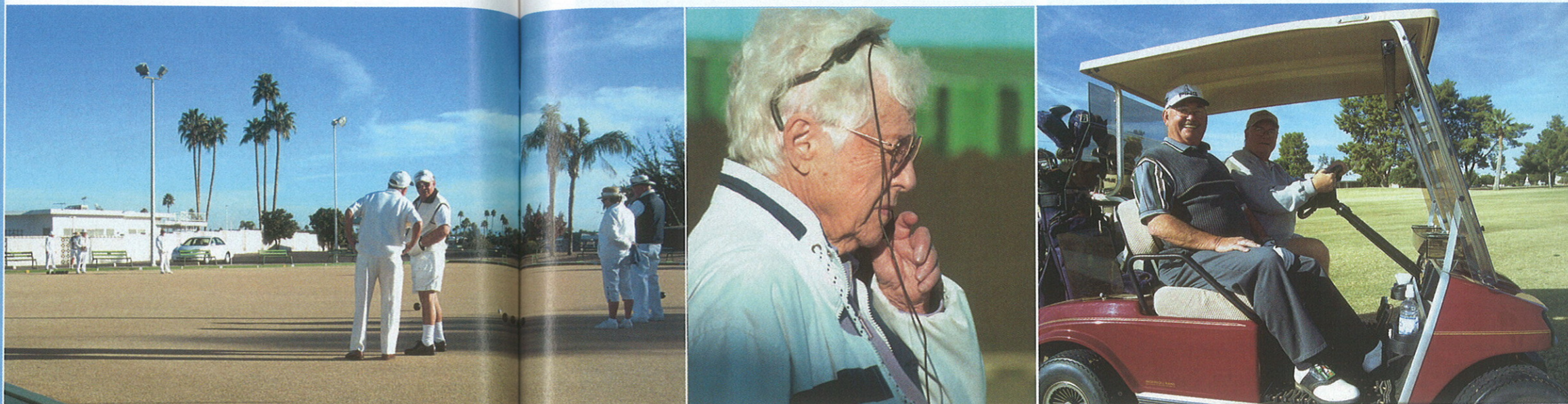
Waarom verhuizen ouderen?

Veruit de meeste senioren (90 procent) in Nederland zijn tevreden met hun woning en willen er blijven.

Om welke redenen willen zij wél verhuizen?

- **Woning te groot.** Als jonge senioren verhuizen, doen zij dat doorgaans omdat hun woning te groot is.
- **Afnemende gezondheid.** Voor oudere senioren is een afnemende gezondheid meestal de aanleiding. Een goed toegankelijke ouderenwoning is het populairste alternatief.
- **Anticiperen op de toekomst.** Een derde van de senioren met verhuisplannen wil zelfs naar een goed toegankelijke ouderenwoning terwijl zij nog kunnen traplopen. Zij anticiperen op de toekomst: als het ooit nodig is, zitten zij er alvast.
- **Een onprettige buurt.** Dat zet méér aan tot verhuizen dan een ongeschikte woning. Vooral bij senioren in de stad, die geen goed contact hebben met de burens. Zij verhuizen eerder dan mensen met een ongeschikt huis in een plezierige buurt.

Veel inwoners doen vrijwilligerswerk buiten Sun City. En er zijn meer dan zeventig clubs in Sun City zelf.

oorden, maar resorts voor actieve gepensioneerden. Er is geen professionele bewaking. Het dorp wordt wel 's nachts in de gaten gehouden door de Sun City Posse, een groep bewoners die met auto's patrouilleert.

Behalve het winkeltje met zelfgemaakte spullen – keramiek, sieraden, kleding, speelgoed – zijn er geen winkels in Sun City. Boodschappen doen gebeurt buiten de gemeenschap.

Contacten buiten Sun City

Ik word rondgeleid door Joan Eddy (69) en John Greenway (83), leden van de introductiecommissie. Ze zijn trots op hun gemeenschap en benadrukken hoe actief de bewoners zijn. Joan:

“We zonderen ons niet af van de buitenwereld. Zo gaat er vanavond een groep naar een concert van het Tucson Philharmonic in een stadspark.”

De bewoners van Sun City zitten zeker niet stil: een aantal van hen is zeer actief in het vrijwilligerswerk in Tucson, bijvoorbeeld in de kerk, het plaatselijke ziekenhuis, het Rode Kruis en bij een groep die zich bezighoudt met natuurbehoud in de woestijn. Joan vertelt verder: “En we hebben meer dan zeventig clubs: voor alleenstaanden, concert- en theaterliefhebbers, bridgefanaten, noem maar op. Ikzelf ben lid van onder meer een stamboomclub en doe aan wateraerobics. Als je actief bent, leer je ook veel nieuwe mensen kennen.” Sommige clubs blijven

binnen Sun City, andere clubs gaan ook naar buiten.

John is vooral trots op alle faciliteiten die de gemeenschap biedt: een fitnesszaal, tennisbanen, een dansstudio, een auditorium, twee zwembaden, werkplaatsen voor onder meer houtbewerking, een lokaal voor computeronderwijs en natuurlijk de golfbaan met achttien holes.

Het is wel even wennen om uitsluitend ouderen in een fitnessruimte of zwembad bezig te zien. Aan de andere kant: stel dat je als tachtigjarige lekker aan je conditie wilt werken, hoe zou je je voelen in een fitnessclub die vol is met twintigers en dertigers in trendy pakjes? En hoe leuk is het eigenlijk om als oudere naar een zwembad te gaan wanneer je geen zin hebt in het ‘bejaardenuurtje’?

Hoe willen ‘nieuwe’ senioren wonen?

- De ‘nieuwe’ senioren in Nederland stellen hoge wooneisen. Zij willen geen bejaardenwoning met twee kamers, maar een ruime en **comfortabele woning**. Wanneer zij minder vitaal worden, willen zij dicht bij het culturele leven blijven wonen, bij voorkeur in het stadscentrum.

- Wanneer die nieuwe senioren niet meer zelfstandig kunnen wonen, willen zij het liefst samenwonen met mensen met een **gelijksoortige leefstijl en dezelfde interesses**. Dat betekent dat er meer variatie nodig is in woonvormen voor hulpbehoevende ouderen: de vergrijsde ‘protestgeneratie’ wil meer dan bingo-avonden in het recreatieverblijf van een verzorgingshuis.

Saamhorigheid

Gezondheid is een belangrijk onderwerp van gesprek in het dorp, vertelt Hank Jepsen (75) als we na de rondleiding weer op het terras neerstrijken. Juist daarom vind ik het vreemd dat het senioredorp geen medische faciliteiten heeft. Als ik dit te berde breng, zegt Joan resoluut: “Wij zijn er voor actieve ouderen. Sun City is geen eindstation. Wie verzorging nodig heeft kan iemand inhuren. Anders zul je naar een verzorgingshuis moeten verhuizen of naar een gemeenschap met verzorgingsfaciliteiten.”

Dat klinkt cru, de werkelijkheid is milder. Niemand wordt weggestuurd uit Sun City omdat hij oud en afgeserveerd is. Meer dan in een gewone stad helpen burens elkaar hier veelvuldig. John Greenway vertelt dat er een vrijwilligersorganisatie is, de Vistoso Helping Hands, die in geval van ziekte, herstel van operatie of overlijden van de partner uitgebreide burenhulp verleent. Als het ernaar uitziet dat iemand bedlegerig blijft, wordt samen met de familie naar een oplossing gezocht.

De steun bij ziekte en overlijden is heel belangrijk voor de bewoners; daarvan getuigen de bedankjes in de krant Vistoso Tipster: “Ik wil mijn vrienden en burens hartelijk bedanken voor het eten, de kaarten, bezoekjes, de hugs en het feit dat ze er voor me waren na mijn vreselijke auto-ongeluk.” Julie Balogh.

Welverdiende vrijheid

Ik vraag de Jepsens of het leven hier één grote vakantie is. Donna: “Ja. Heerlijk.” Maar is dat nog wel leuk, iedere dag vakantie? “Zeker. Vooral als je je hele leven hard gewerkt hebt, met maar ▶

Te weinig seniorenwoningen

- In **2015** heeft Nederland **zes miljoen** huishoudens van 55 jaar of ouder. Dat is bijna **30 procent** meer dan nu. Dat betekent dat er een grote vraag komt naar volledig toegankelijke woningen. Zo'n woning is zonder trap bereikbaar en heeft de badkamer en minstens één slaapkamer op de begane grond.
- Het afgelopen decennium is het aantal seniorenwoningen al gestegen van **175.000** tot bijna een **half miljoen**. Toch gaat het niet hard genoeg. In **2002** was het tekort aan dergelijke woningen al **41.000**. Tot **2015** moeten er bijna **400.000** geschikte woningen bijkomen.

Gepensioneerd zilversmid Keith Staley (91) leert zijn dochter Cicilia Pfeiffer (56) het ambacht. Cicilia: "Ik kom vaak bij hem op bezoek. Mijn zus, enkele vrienden en ik maken al plannen om hier te gaan wonen."

twee weken vakantie per jaar! Jullie Europeanen hebben meer vakantie dan wij Amerikanen. Wij werken hard. Als je een bepaalde leeftijd hebt bereikt, wil je rust. En je kunt hier kiezen: actief zijn of lekker niets doen."

De Jepsens genieten van hun leven in Sun City. Dat ze nu wat verder weg wonen van hun zoon en drie kleinkinderen vinden ze niet erg. Donna: "Onze kleinkinderen zijn tieners en hebben hun eigen leven. We bellen en e-mailen geregeld met onze zoon. Vroeger zagen we elkaar wel vaker, maar was er minder echte aandacht voor elkaar. Als we nu bij ze op bezoek gaan, maken ze echt tijd voor ons." Daarbij komt dat Amerikanen gewend zijn grote afstanden af te leggen om bij elkaar op bezoek te gaan.

Sun City Vistoso is een beetje aan het 'vergrijzen'. Een groot aantal inwoners van het eerste uur woont er nog steeds en is inmiddels in de tachtig of negentig. Men zou wat jong bloed wel op prijs stellen. Zullen de babyboomers, die binnenkort massaal met pensioen gaan, naar Sun City komen? Donna Jepsen: "Dat hopen we. Ze zijn van harte welkom. En als ze rockconcerten willen organiseren, richten ze hier gewoon een rockclub op!"

Nederlandse variant?

Als de zon ondergaat en de woestijnhemel zich vult met sterren, neem ik afscheid van John Greenway en zijn vrouw Nancy (77). Ik ben enthousiast geworden over de manier waarop de mensen die ik heb gesproken oud worden en invulling geven aan hun leven. Maar is het ook iets voor Nederland?

Het grote voordeel van Sun City-achtige dorpen is dat ouderen lichamelijk en geestelijk actief blijven en niet sociaal geïsoleerd raken, en dat ze zelfstandig in hun huis of appartement wonen. Het klimaat is een belangrijke factor, maar seniorengemeen-

schappen zijn niet alleen populair in de warme staten van de VS, ze zijn er ook in het koudere noorden. Ik denk dat ook in ons land iets dergelijks van de grond kan komen. Maar dan zullen er wel medische en verzorgingsfaciliteiten moeten zijn. Wij Nederlanders zijn minder gewend om te verhuizen dan Amerikanen en zullen het op prijs stellen als we niet nog een keer hoeven te verkassen als we verzorging nodig hebben.

Zoals Sun City Vistoso grenst aan het provincieplaatsje Tucson, zo zou een Nederlandse versie dicht bij een middelgrote gemeente moeten liggen. Er zou misschien vervoer van en naar de gemeenschap georganiseerd moeten worden, want de meeste gemeenten in Nederland hebben een parkeerprobleem. Dat is vooral voor ouderen heel vervelend, omdat ze soms te ver moeten lopen voor boodschappen of een theaterbezoek. In Amerika is veel meer ruimte en kun je de auto bijna overal voor de deur parkeren.

Mythe aan gruzelementen

Hoe langer ik erover nadenk, hoe minder argumenten tégen een seniorenorp overeind blijven. Natuurlijk is het ideaal wanneer je oud kunt worden in een liefderijke omgeving van familie, vrienden en burens. Maar de realiteit is meestal anders. De jongere generaties zijn vaak te druk om de ouderen in hun omgeving werkelijk aandacht te geven. Daardoor vereenzamen veel ouderen en worden ze inactief. Dan kan een dorp voor actieve senioren een geweldig alternatief zijn – en een stimulerende, nieuwe periode in het leven van veel senioren.

De mythe van het ommuurde 'bejaardendorp' vol zielige ouderen, die verstoken zijn van vrolijke kinderstemmetjes, is wat mij betreft aan gruzelementen. ▶

Plus-enquête

Een seniorenstad in Nederland? Ruim 1 MILJOEN 50-plussers zegt JA!

In opdracht van Plus Magazine legde TNS/Nipo aan een representatieve groep 50-plussers de volgende vraag voor:

Zou u in een seniorenstad à la Sun City willen wonen?

- Ja: 26 %
- Nee: 67 %
- Geen mening: 7 %
- Van de 50- tot 64-jarigen ziet 31 % iets in een seniorendorp

VOOR

Alex Sievers, Inbo Adviseurs Ruimte en Vastgoed

"INBO Adviseurs onderzoekt de mogelijkheid voor een Nederlandse seniorenstad. Daarin staat niet de zorgbehoefte maar een plezierig woonmilieu centraal. Het gaat om actief zijn, genieten van het leven. Mensen hebben er dingen voor elkaar over, maar zijn niet afhankelijk van elkaar. Ik denk dat het een goede aanvulling kan zijn op het woningaanbod voor senioren. Critici zeggen: je stopt mensen in een hokje. Dat vind ik onzin. Zo'n opmerking komt voort uit de gedachte dat wij weten hoe anderen moeten wonen. Als mensen dit willen, wie ben ik dan om te zeggen dat het niet mag?"

Over de enquête:

"Dit stemt mij zeer positief omdat de gedachte hierachter wordt herkend. Het is een on-Nederlands idee waarover de mensen slechts enkele kreten hebben gehoord en dan al zo'n reactie! Als we dit tastbaar maken en laten zien wat ons voor ogen staat, worden de mensen nog enthousiaster. Daarvan ben ik overtuigd. De menselijke maat spreekt aan. Je komt tegemoet aan iets wezenlijks: een omgeving waarin mensen thuiskomen, waarin ze niet verdwijnen in anonimiteit. Dat de 50- tot 64-jarigen, de jongere senioren, positiever reageren dan de oudere, heeft volgens mij te maken met het feit dat ze gewend zijn het leven naar hun zin in te richten en daarover beslissingen te nemen. Bovendien zijn deze woonmilieus gericht op comfort en genieten. Dat sluit aan bij de leefstijl van de jonge senior. Die behoefte aan comfort zal nog toenemen. Ik voorspel een grote toekomst."

TEGEN

Kees Knipscheer, hoogleraar sociale gerontologie Vrije Universiteit Amsterdam

"Afschuwelijk. Twee jaar geleden zag ik een video over Sun City: een ontzield gemeenschap, steriel, geen ambiance. Ik zie om mij heen dat veel ouderen niet de ambitie hebben om in zo'n seniorenstad te gaan wonen. Hoe meer mensen daar heen gaan, hoe meer het een getto wordt. De inwoners zullen zich steeds verder distantiëren van de samenleving. Na tien, twintig jaar wonen er alleen nog 85-plussers, een vergrijzing in het kwadraat. Het verval zal intreden en dat versterkt het sociale isolement."

Over de enquête:

"Bijna driekwart van de respondenten oordeelt niet positief. Daar ben ik blij om, want dat laat zien dat de senior kritisch is. Je ziet wel dat de 50- tot 64-jarigen iets positiever zijn. Dat is de generatie die begint na te denken over de levensfase die nog voor hen ligt. Ouderen hebben niet zoveel ambitie meer om nog zoiets te ondernemen. De jongere senior staat ook iets verder weg van de risico's, zoals vergrijzing en isolement." ■